

Participace seniorů na rozhodování věcí veřejných v ČR

– *návrh zákona o seniorech*

Praha, Pražský hrad, duben 2016

OBSAH

- I. ÚVOD**
- II. AKTUÁLNÍ SITUACE
V ČR**
- III. ČINNOST RADY
SENIORŮ ČR**
- IV. NÁVRH ZÁKONA
O SENIORECH**
- V. ZÁVĚR**

I. ÚVOD

- Žijeme v občanské společnosti se zastupitelským politickým systémem, prvky přímé demokracie jsou

sporadické (regionální referenda, v prvním funkčním období přímá volba prezidenta republiky)

- **Podíl na řízení občanské společnosti je ústavní právo každého občana**

(Čl. 17, odst. 2; Čl. 21. odst.1 Listiny základních práv a svobod)

- Seniorskou participaci na řízení společnosti deklarují dokumenty Organizace spojených národů: **Madridský mezinárodní akční plán pro problematiku stárnutí 2002**

- Například cíl 2 „*Účast starších lidí na rozhodovacích procesech na všech úrovních*“

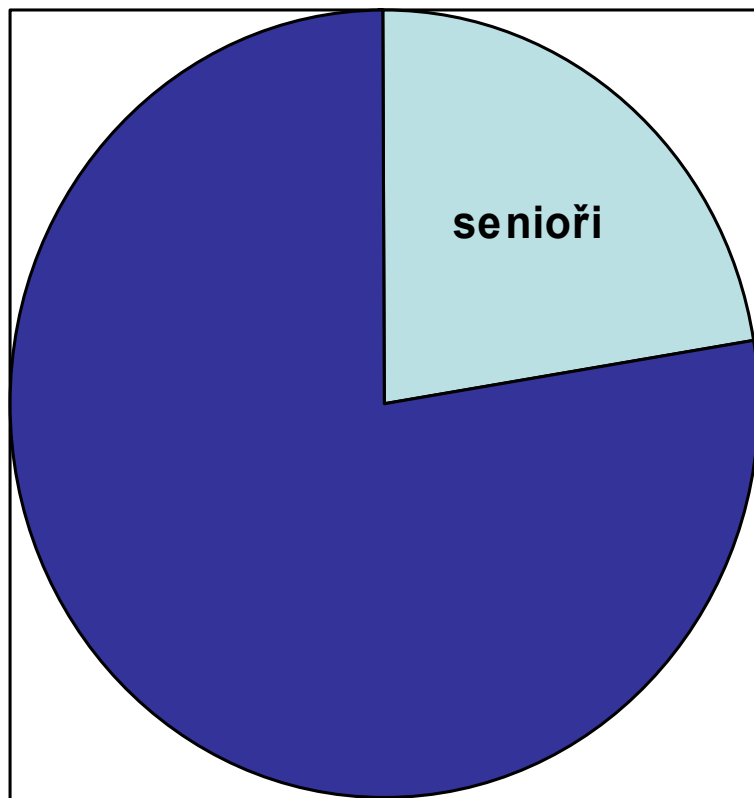
Opatření

- a)** *Při rozhodování na všech úrovních brát v úvahu potřeby a zájmy starších lidí*
- b)** *Vybízet ke zřizování organizací starších lidí na všech úrovních, tam kde ještě neexistují, aby zastupovaly starší lidi při rozhodování*
- c)** *Přijmout opatření umožňující plnou a rovnou účast starších lidí, zejména starších žen, na rozhodování na všech úrovních, atd...*

- **Posilování role starší generace na politickém řízení společnosti je společensky prospěšné, z hlediska svých zkušeností a celoživotního poznání i volného času mají senioři co nabídnout**

II. Situace v České republice

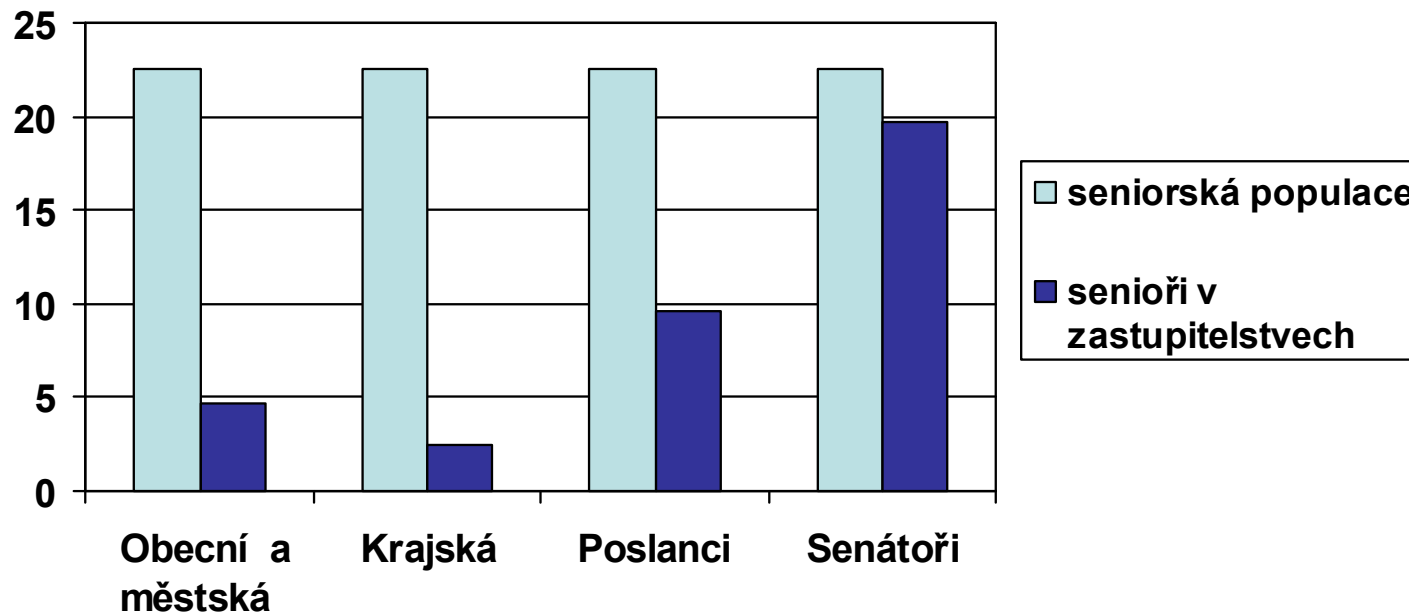
- K 31. prosinci 2015 žilo v ČR **2 376 883** příjemců starobních penzí. To je z **10 553 843** obyvatel **22,52 %**

- V zastupitelských sborech pracovalo 2 931 osob starších 65 let - tedy 4,65 % z celkového počtu.

Druh zastupitelstva	Zastupitelé celkem	Zastupitelé nad 65 let	Podíl v %
Obecní a městská	62 121	2 879	4,63
Krajská	675	17	2,52
Poslanci	200	19	9,50
Senátoři	81	16	19,75
CELKEM	63 077	2 931	4,65

- Z výše uvedeného je zřejmé, že participace seniorské populace na rozhodování věcí veřejných prostřednictvím zastupitelské demokracie je v České republice oproti přiměřenosti více než čtyřnásobně podhodnocena, tedy je zcela nedostatečná!

Další nástroje seniorské participace a jejich funkčnost:

a) Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

- poradní orgán vlády
- existuje 10 let
- není připomínkovým místem tvorby zákonů ani dalších právních předpisů
- z 28 členů jsou **tři** zástupci seniorských organizací, to znamená, že vždy mohou a také jsou přehlasováváni!

- b) Zastoupení seniorské populace v dalších poradních orgánech vlády a ministerstev
- jde o jednotky osob s poradním hlasem

- c) Zastoupení seniorské populace ve výborech a komisích krajských a městských samospráv
- mimo vlastní zastupitele v seniorském věku jde o jednotky osob s poradním hlasem

d) Městské a místní rady seniorů

- ustaveny jako poradní orgány primátorů, starostů nebo poradní orgány městských rad, v ojedinělých případech jako poradní orgány celých městských zastupitelstev

(Existují například v Praze, Ostravě, Ústí n.L., Českých Budějovicích, Jihlavě, Zlíně, Frýdku- Místku, Říčanech, Prachaticích, Domažlicích, Humpolci, Vsetíně, Vimperku...)

d) Rada seniorů ČR

- v letech 1993-2005 Koordinační výbor organizací důchodců a zdravotně postižených ČR
- široká konfederace seniorských a proseniorských organizací s cca 300 000 seniory
- stálé meziresortní připomínkové místo MPSV, MZ, MMR, MF a ve specifických případech i dalších ministerstev - tj. participace na tvorbě návrhů právních předpisů

- vyjednávání s premiérem, ministry, hejtmany krajů, s primátory a také s prezidentem ČR
- zastoupení v Radě vlády pro seniory a stárnutí populace a v Radě vlády pro udržitelný rozvoj
- zastoupení v odborných komisích MPSV, MMR a MF

Problémy: společenské postavení, obsah a rozsah spolupráce RS ČR s vládou a jejími ministerstvy, s krajskou a městskou samosprávou **nejsou zaručeny** a musí být dojednávány po každých volbách

Společenské postavení a funkčnost Rady seniorů ČR není zaručena, není konstantní, je proměnlivá v čase dle volebních cyklů zastupitelských sborů

III. Činnost Rady seniorů

K prosazení odpovídajících podmínek a růstu kvality života seniorské populace využívá RS ČR všechny nástroje, které ji český politický systém dává k dispozici.

- a) vyjednávací aktivity
- b) připomínkování zákonů a dalších právních předpisů
- c) lobování v parlamentu, krajských a městských samosprávách

- d) zastoupení v odborných týmech vlády, partnerských ministerstev, krajské a městské samosprávy
- e) předkládání vlastních návrhů zákonů a koncepcí
- f) petiční aktivity
- g) hromadná protestní shromáždění

Z činnosti centra za 10 let existence:

- Ovlivnili jsme tvorbu 139 právních předpisů a tří koncepčních dokumentů státu, uskutečnili čtyři výzkumy, zpracovali pět studií a tři analytické materiály.
- Svolali jsme pět mezinárodních odborných konferencí, jednali se třemi premiéry a 31 ministry.
- Zpracovali jsme čtyři vlastní návrhy zákonů
(Na progresivnější nastavení valorizačního schéma důchodů přímo ze zákona (2006), o mimořádné valorizaci penzí (2013), o minimálním starobním důchodu (2014), o seniorech (2015)).

RS ČR TAKÉ:

- Od roku 2006 usiluje o zabezpečení seniorského bydlení
  - vedla jednání se všemi ministry pro místní rozvoj a se všemi ministry práce a sociálních věcí
  - předložila 40 legislativních podnětů
  - uskutečnila výzkum a zpracovala studii O dostupnosti přiměřeného nájemního bydlení seniorů v hlavním městě Praze

- zorganizovala tři odborné konference
- pro poslanecký klub ČSSD zpracovala návrh zákona o sociálním bydlení osob v seniorském věku
- MPSV a MMR předložila analytický materiál O posílení sociální ochrany seniorů s nízkými příjmy a osamělých seniorů z nájemních bytů, který obsahoval šest konkrétních legislativních návrhů.

- Usilovala o zabránění třetinové valorizace penzí a o zabránění zrušit slevu na dani pro 150 000 pracujících důchodců
- K soudnímu přezkumu zrušené slevy na dani pracujícím důchodcům organizovala podání hromadné soudní žaloby a iniciovala podání ústavní stížnosti
- Zpracovala a předložila odpovědným politikům, včetně premiéra, návrh zákona O minimálním starobním důchodu (2014)

- Usiluje o posílení sociální ochrany a o zabránění chudoby ohroženým seniorům
- Bojuje za kvalitní, regionální a finančně dostupnou zdravotní péče seniorům
- Zpracovala a zaslala vládě premiéra Topolánka vlastní návrh penzijní reformy, od května 2014 pracuje v Odborné komisi pro důchodovou reformu

- Zpracovala projekt pro zvýšení zaměstnanosti 60+, který předala vládě premiéra Nečase
- Usiluje o posílení sociální ochrany a o zabránění chudoby ohroženým seniorům

Problémy:

- absence právního nebo alespoň deklaratorního vymezení vzájemných vztahů na úrovni centrálních výkonných orgánů státu a Rady seniorů ČR
- cyklický vývoj společenského postavení, prestiže a funkčnosti seniorské participace na rozhodování věcí veřejných dle výsledků parlamentních voleb
- Právní nejistota Rady seniorů ČR z hlediska financování jejich centrálních aktivit

Z činnosti na úrovni krajských samospráv:

- Rada participuje na rozhodování věcí veřejných ve všech krajích kromě krajů Pardubického a Karlovarského (dosud neustaveny krajské Rady seniorů)
- Spolupráce krajských rad seniorů s krajskými samosprávami je rámcově vymezena Memorandem o spolupráci uzavřeným v roce 2009 mezi Asociací krajů ČR a Radou seniorů ČR.

Problémy:

- Memorandum není právně závazné
- Zastoupení zástupců KRS v komisích a odborných týmech krajských samospráv je sporadické a pouze s hlasem poradním
- V některých krajích není samosprávami Memorandum akceptováno
- Z toho plyne právní nejistota Rady z hlediska financování jejich krajských aktivit.

Z činnosti na úrovni městských samospráv:

Participuje na rozhodování věcí veřejných ve městech, kde má ustaveny Městské rady seniorů. Orgány mají poradní funkci ve vztahu k aktivitám a činnostem městských samospráv vymezených zákony č. 128/2000 Sb., o obcích, č. 108/ 2006 Sb., o sociálních službách.

Problémy:

- Absence právního či deklaratorního vymezení vzájemných vztahů městské samosprávy s RS ČR
- Právní nejistota Rady z hlediska financování jejich městských aktivit.

IV. Návrh zákona o seniorech

- Implementuje do českého prostředí a českého právního řádu Spolkový zákon o podpoře záležitostí starší generace (*spolkový zákon o seniorech*) Spolkové republiky Rakousko, účinný od roku 1998
- Důvodem jeho zpracování a předložení je seniorský věk a nízké zastoupení osob v seniorském věku v zastupitelských sborech

- Cílem je umožnit české seniorské populaci nejen profesionálně a intenzivně vyhledávat, obhajovat a prosazovat své zájmy, potřeby a práva, ale též organizovat aktivní pomoc a zapojení seniorů do služeb a potřeb společnosti
- Státní podporu financování svého zastoupení, podpory a pomoci, vzdělávacích, společenských, kulturních, sportovních, ozdravných, pečovatelských a dalších aktivit považují seniorské organizace **za součást mezigenerační spravedlnosti**

Návrh zákona má 10 paragrafů s 20 odstavci

- **V § 1** se vymezuje účel nové právní úpravy, definuje rozsah, obsah a formy podpory státu seniorským organizacím a konfederaci seniorských organizací při výkonu jejich funkcí.
- **V § 2** se definuje pojem senior.
Jde o osobu pobírající starobní důchod nebo osobu, která splnila podmínky pro přiznání starobního důchodu, ale o jeho přiznání nepožádala a dovršila seniorský věk. Zákonem definovaný seniorský věk je 60 let u žen a 63 let u mužů

- **V § 3** je vymezen pojem seniorská organizace a definují se její znaky a funkce.

Jde o právnickou osobu, která není politickou stranou ani politickým hnutím, která prokázala celostátní působnost a její činnost není zaměřena na dosahování zisku. Členská základna seniorské organizace požadující státní podporu musí obsahovat nejméně 20 000 organizovaných seniorů.

- **V § 4 a 5** je definován subjekt výkonu seniorské participace na rozhodování věcí veřejných a dále vymezený rozsah a obsah jeho působnosti, kompetence a funkce. Jde o právnickou osobu, která není politickou stranou ani politickým hnutím, která prokázala celostátní působnost a její činnost není zaměřena na dosahování zisku. Zákonem stanovená hranice pro výkon participačních a dalších funkcí podporovaných ze státního rozpočtu je 200 000 organizovaných seniorů.

- Ustanovení § 6 převádí rakouskou praxi do českých podmínek. **Návrh počítá s financováním pouze participační a zákonem vymezené činnosti a aktivity seniorských organizací.** Státní příspěvek vázán na počet seniorů ve státě.

Výše státního příspěvku bude vázána na počet příjemců starobních penzí ve státě, a to 10 Kč za jednu osobu.

- **V § 7** se zapracovává nová kompetence premiéra vyhlásit mimořádnou formu státní podpory na specifické projekty ke zvýšení kvality života seniorské populace
- **V § 8 a 9** se definuje druhá podmínka pro přidělení státní podpory, kterou bude kromě podání žádosti ještě uzavření smlouvy o podpoře - právní závazek Rady plnit v souvislosti s podporou stanovené povinnosti.

- **V § 10** se stanovuje účinnost zákona, kterou se navrhuje stanovit dnem jeho vyhlášení.

V. ZÁVĚR

**Seniorské
organizace
sdružené v RS ČR
požadují uzákonit
pouze to, co 25 let
prokazují**

Přijetím zákona

- bude do českého právního řádu zapracována výsada seniorské populace ve vztahu k ostatním sociálním skupinám za jejich předchozí i současnou práci pro společnost
- zvýší se váha a společenská prestiž seniorské participace v ČR na úroveň okolních zemí

- zvýší se funkčnost a realizační schopnost reprezentanta seniorského zastupování, seniorské organizace a jejich zastřešující organizace získají právní jistotu při financování společensky účelných aktivit

- návrh zákona schválil nejvyšší orgán - Kolegium Rady seniorů ČR, 25. března 2015
- návrh zákona byl postoupen prezidentovi ČR, premiérovi, vicepremiérům, ministryni práce a sociálních věcí a ministru pro lidská práva a legislativu
- návrh zákona byl projednán s vedením partnerských politických stran a v Radě vlády pro seniory a stárnutí populace

- Kolegium Rady seniorů ČR požádalo 30. března 2016 vládu o podporu zákona
- Kolegium Rady seniorů ČR požádalo 30. března 2016 partnerské politické strany

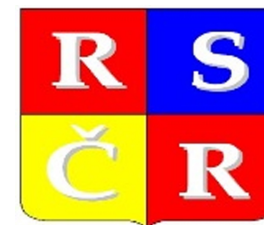

(ČSSD, ANO, KDU – ČSL a KSČM s nimiž má RS ČR uzavřeny Dohody o spolupráci a o podpoře legislativních aktivit Rady o podporu zákona v parlamentu

- Rada vlády pro seniory a stárnutí populace a MPSV doporučilo k návrhu zákona O podpoře záležitostí starší generace (*zákon o seniorech*) uskutečnit kulatý stůl
- Uskutečněním dnešní mezinárodní konference byl tento požadavek naplněn

Děkuji vám za pozornost

Dr. Zdeněk Pernes
předseda Rady seniorů ČR

Kontakt:
Nám. W. Churchilla 2,
113 59 Praha 3

Tel.: +420 234 462 077
E-mail: rscr@rscr.cz
www.rscr.cz